

Bild Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet bild ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- kommunicera med bilder för att uttrycka budskap,
- skapa bilder med digitala och hantverksmässiga tekniker och verktyg samt med olika material,
- undersöka och presentera olika ämnesområden med bilder, och
- analysera historiska och samtida bilders uttryck, innehåll och funktioner.

Innehåll

Bildframställning

- Framställning av berättande och föreställande bilder.
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete.
- Återanvändning av bilder i eget bildskapande, till exempel i collage och bildmontage.
- Fotografering och överföring av bilder med hjälp av datorprogram.

Redskap för bildframställning

- Olika element som bygger rum i en bild: färg, form, linje, yta, djup samt för- och bakgrund.
- Olika verktyg för teckning, måleri, trycktekniker, tredimensionellt arbete och fotografering samt hur dessa benämns.
- Plana och formbara material, till exempel papper, lera, gips och naturmaterial samt hur dessa kan användas i olika bildarbeten.

Bildanalys

- Reklam- och nyhetsbilder, hur de är utformade och förmedlar budskap.
- Bilder från olika tider och kulturer, hur de är utformade och vilket budskap de förmedlar.
- Ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om bildens utformning och budskap.

Så här arbetar vi

Vi arbetar för att eleverna ska känna tilltro till sig själva och sina egna förmågor. De får prova på och utveckla olika tekniker samt använda olika material för att bland annat skapa glädje och fördjupas för bildämnet.

Elevernas finmotorik fortsätter att tränas.

Vi arbetar med färglära.

Vi arbetar med bilders uppbyggnad och djup.

Eleverna arbetar med reklam- och nyhetsbilder samt sina egna bilder genom att studera och samtala kring dem och deras budskap, både muntligt och i skrift.

Eleverna introduceras i fotografering som verktyg samt överföring av foton med hjälp av datorprogram.

Eleverna arbetar med återanvändande av bilder i form av collage och bildmontage.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av år 5

Eleven kan framställa några olika typer av berättande och informativa bilder som kommunicerar erfarenheter, åsikter och upplevelser med ett enkelt bildspråk och delvis genomarbetade uttrycksformer så att budskapet framgår. I arbetet kan eleven använda några olika tekniker, verktyg och material på ett i huvudsak fungerande sätt för att skapa olika uttryck. Dessutom kombinerar eleven några olika bildelement på ett i huvudsak fungerande sätt.

Eleven kan i det bildskapande arbetet bidra till att utveckla idéer inom några olika ämnesområden genom att återanvända samtida eller historiska bilder och bearbeta andra uppslag och inspirationsmaterial. Under arbetsprocessen bidrar eleven till att formulera och välja handlingsalternativ som leder framåt. Dessutom kan eleven presentera sina bilder med viss anpassning till syfte och sammanhang. Eleven kan också ge enkla omdömen om arbetsprocessen och kvaliteten i bildarbetet.

Eleven kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om uttryck, innehåll och funktion i bilder från olika tider och kulturer och gör kopplingar till egna erfarenheter, andra bilder och företeelser i omvärlden.

Vallaskolan

Engelska Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet engelska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- förstå och tolka innehållet i talad engelska och i olika slags texter,
- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

Innehåll

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga situationer, intressen, personer, platser, händelser och aktiviteter.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Känna till något om vardagsliv och levnadssätt i engelskspråkiga länder.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och texter från olika medier.
- Muntliga och skriftliga instruktioner och beskrivningar.
- Olika former av samtal, dialoger och intervjuer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.
- Sånger, sagor och dikter.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord i talat språk och texter.
- Språkliga företeelser som uttal, intonation, grammatiska strukturer och stavning samt fasta språkliga uttryck i det språk som eleverna möter.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.
- Veta hur man inleder och avslutar ett samtal.

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar i sammanhängande tal och i mycket enkel skrift.
- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till, till exempel omformuleringar.
- Språkliga strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor och bekräftande fraser och uttryck.
- Kunna berika en kommunikation med både uttal och intonation.

Så här arbetar vi

I engelska får eleverna lyssna till talad engelska från olika engelsktalande länder och härma för att utveckla intonation och meningsbyggnad. Detta inom ämnesområden som är välbekanta för eleverna. För att utveckla förmågan att formulera sig och att kommunicera arbetar vi både muntligt och skriftligt med dialoger, sånger, dramatiseringar, rim och ramsor. De texter som eleverna producerar själva är av mycket enkel karaktär. För att utöka ordförrådet låter vi eleverna läsa texter som är elevnära och vardagliga.

Kravnivåer för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven kan förstå det mest väsentliga av innehållet i tydligt talad och skriftlig, enkel engelska. Eleven visar sin förståelse genom att kunna följa enkla, muntliga instruktioner och de kan också förstå en enkel muntlig berättelse. Eleverna ska kunna berätta lite om sig själva och sin familj, både muntligt och skriftligt. De ska också kunna ställa enkla frågor.

Idrott och hälsa

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang,
- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil,
- genomföra och anpassa utövningar och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer, och
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

Innehåll

Rörelse

- Sammansatta grundformer i redskaps- och koordinationsbanor
- Redskapsgymnastik
- Olika lekar
- Idrotter inomhus och utomhus. Lagbollspel (t.ex fotboll, volleyboll, basket, innebandy, slagbollspel, friidrott och racketspel.
- Rörelselekar och uppvärmning till musik. Ringdanser, pardanser och individuella danser.
- Simning i mag- och ryggläge.

Hälsa och livsstil

- Kroppsliga effekter av några olika träningsformer.
- Vinteridrotter är ett naturligt inslag i vår verksamhet pga. vårt klimat.
- Förebyggande av skador, till exempel genom uppvärmning.
- Allsidig träning.
- Ord och begrepp för och samtal om upplevelser av olika fysiska aktiviteter och träningsformer, levnadsvanor, kroppsuppfattning och självbild.

Friluftsliv och utövning

- Att orientera i närområdet, med hjälp av kartor.
- Kartors uppbyggnad, kartecken, färger.
- Skidlek, längdskidåkning, skridskoåkning, löpning.
- Lekar utomhus.
- Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten.
- Informera om säkerhet och hänsynstagande, vid alla aktiviteter inom- och utomhus.
- Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Användandet av isdubbar, livlina och ispik.
- Hantering av nödsituationer vid vatten, med hjälpredskap (livboj).

Så här arbetar vi

I idrott och hälsa arbetar vi framförallt med att eleverna aktivt skall prova på många olika fysiska aktiviteter, få positiva erfarenheter av rörelse, en positiv kroppsuppfattning och självbild. Vi arbetar för att ge varje elev ett brett idrottskunnande såväl praktiskt, som teoretiskt.

De vanliga idrotterna vidareutvecklas (ex. lagidrotter, friidrott, dans), vad gäller teknik, "fairplay", regler och samarbete.

Vi använder oss av de förutsättningar som närmiljön kan erbjuda ex. skog, idrottsplats, isbana och sporthall.

De teoretiska momenten, är en naturlig del vid uppstart eller avslutning, av varje lektion.

Eleverna uppmuntras till att aktivt delta i planering och enklare ledaruppgifter.

Säkerheten genomsyrar all undervisning och att visa respekt för varandras olika förutsättningar.

Skolans värdegrundsdokument och läroplanen för grundskolan (2011) ligger till grund för vårt arbete.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven kan delta i lekar, spel och idrotter som innefattar sammansatta motoriska grundformer i olika miljöer och varierar och anpassar sina rörelser till viss del till aktiviteten. I rörelser till musik och i danser anpassar eleven till viss del sina rörelser till takt och rytm. Eleven kan även simma 150 meter varav 25 meter i ryggläge. Eleven kan samtala om egna upplevelser av fysiska aktiviteter och för då enkla och till viss del underbyggda resonemang kring hur aktiviteterna kan påverka hälsan och den fysiska förmågan.

Eleven kan genomföra olika aktiviteter i natur och utemiljö med viss anpassning till olika förhållanden och till allemansrättens regler. Dessutom kan eleven med viss säkerhet orientera sig i bekanta miljöer med hjälp av kartor.

Eleven kan ge enkla beskrivningar av hur man förebygger skador som är förknippade med lekar, spel och idrotter. Dessutom kan eleven hantera nödsituationer vid vatten med hjälpredskap under olika årstider.

Matematik

Åk 5

120820

Genom undervisningen i ämnet matematik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier och metoder,
- använda och analysera matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- föra och följa matematiska resonemang, och
- använda matematikens uttrycksformer för att samtala om, argumentera och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

Innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Rationella tal och deras egenskaper: Avläsa, skriva, jämföra och storleksordna bråk (halvor, tredje-, fjärde-, femte-, sjätte-, åttonde- och tiondelar)
- Positionssystemet för tal i decimalform, tiondel, hundradel och tusendel, storleksordna och jämföra decimaltal.
- Tal i bråk- och decimalform och deras användning i vardagliga situationer. Enheter: längd (mm-m), massa (g-kg), volym (ml-l), indelning av helhet till tusendelar där helheten är m, kg och l.
- Samband mellan tal i bråk- och decimalform, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$.
- Centrala metoder för beräkningar: Huvudräkning för addition och subtraktion med naturliga tal inom talområdet 0-100. Huvudräkning för multiplikationstabellerna 0-10. Huvudräkning för division med naturliga tal kopplat till sambandet med multiplikation. Skriftliga metoder för addition och subtraktion med naturliga tal och decimaltal med två decimaler. Skriftliga metoder för multiplikation med naturliga tal och decimaltal med två decimaler där en av faktorerna är ensiffrig. Skriftliga metoder för division med naturliga tal och decimaltal med två decimaler där nämnaren är ensiffrig. Skriftliga metoder för beräkning av en viss andel (t ex $\frac{1}{3}$ av 18). Överslagsräkning med naturliga tal och enkla decimaltal. Miniräknaren för de fyra räknesätten. Metodernas användning i olika situationer.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar i vardagliga situationer.

Algebra

- Enkla algebraiska uttryck och ekvationer i situationer som är relevanta för eleven.
- Metoder för enkel ekvationslösning.
- Hur mönster i talföljder och geometriska mönster kan konstrueras, beskrivas och uttryckas.

Geometri

- Grundläggande geometriska objekt däribland polygoner, cirklar, klot, koner, cylindrar, pyramider och rätblock samt deras inbördes relationer. Grundläggande geometriska egenskaper hos dessa objekt.
- Konstruktion av geometriska objekt.
- Skala vid förminskning och förstoring av endimensionella objekt och dess användning i vardagliga situationer. T ex tolka kartor eller avbilda skolgården.
- Symmetri i vardagen, i konsten och i naturen samt hur symmetri kan konstrueras.
- Metoder för hur omkrets hos olika tvådimensionella geometriska figurer kan bestämmas och uppskattas.
- Jämförelse, uppskattning och mätning av längd, area, volym, massa, tid och vinkel med vanliga måttenheter. Mätningar med användning av nutida och äldre metoder.

Sannolikhet och statistik

- Enkel kombinatorik i konkreta situationer.
- Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar. Tolkning av data i tabeller och diagram.
- Lägesmått medelvärde och typvärde samt hur de kan användas i statistiska undersökningar.

Samband och förändringar

- Proportionalitet, t ex kartor i olika skala över samma område.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning i vardagliga situationer.
- Matematisk formulering av frågeställningar utifrån vardagliga situationer.

Så här arbetar vi

I matematik arbetar vi med:

- Diskussioner, reflektioner och jämförelser för att formulera och lösa problem. Detta ger eleverna insikt i att kunna värdera valda strategier och metoder. Med det arbetssättet lär sig eleverna att föra och följa matematiska resonemang och dra egna slutsatser
- Konkret materiel och ritar för att förstärka inläringen
- De matematiska begreppen och benämner dem vid dess rätta namn.
- Att presentera olika matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven kan lösa enkla problem i elevnära situationer på ett i huvudsak fungerande sätt genom att välja och använda strategier och metoder med viss anpassning till problemets karaktär. Eleven beskriver tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och för enkla och till viss del underbyggda resonemang om resultatens rimlighet i förhållande till problemsituationen samt kan bidra till att ge något förslag på alternativt tillvägagångssätt.

Eleven har grundläggande kunskaper om matematiska begrepp och visar det genom att använda dem i välkända sammanhang på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven kan även beskriva olika begrepp med hjälp av matematiska uttrycksformer på ett i huvudsak fungerande sätt. I beskrivningarna kan eleven växla mellan olika uttrycksformer samt föra enkla resonemang kring hur begreppen relaterar till varandra.

Eleven kan välja och använda i huvudsak fungerande matematiska metoder med viss anpassning till sammanhanget för att göra enkla beräkningar och lösa enkla rutinuppgifter inom aritmetik, algebra, geometri, sannolikhet, statistik samt samband och förändring med tillfredsställande resultat.

Eleven kan redogöra för och samtala om tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då bilder, symboler, tabeller, grafer och andra matematiska uttrycksformer med viss anpassning till sammanhanget. I redovisningar och samtal kan eleven föra och följa matematiska resonemang genom att ställa frågor och framföra och bemöta matematiska argument på ett sätt som till viss del för resonemangen framåt.

Musik Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang

Innehåll

Musicerande och musikskapande

- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster t ex ackordföljder, perioder och kommodeller.
- Imitation och improvisation med röst och instrument, rytmer och toner.

Musikens verktyg

- Rösten som instrument för olika vokala uttryck ex jojk.
- Ackord och melodiinstrument, bas och slagverk för melodi och rytmspel eller för ackompanjemang.
- Rytm, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers och refräng som byggstenar för att komponera musik i olika genrer.
- Musiksymboler, grafisk notation, noter och ackordbeteckningar.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke och känslomässiga påverkan på människan i olika sammanhang. Hur musik används för påverkan och rekreation och i olika rituella sammanhang.
- Populärmusik från olika kulturer och deras musikaliska karaktärsdrag.

Så här arbetar vi

Musicerande och musikskapande

Ackordspel, olika sätt att spela ackord.

Härma och utveckla med hjälp av röst och instrument.

Musikens verktyg

Lyssna till samisk musik.

Utveckla instrumentmusicerandet.

Kurs i musikalisk grammatik.

Musikens sammanhang och funktioner

Instrumentindelning i stråk, blås, sträng, tangent och slaginstrument. Musik vid ex Bröllop Begravning Idrott.

Forska och göra ett häfte om elevens favoritartist eller musikstil.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av år 5

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då i någon mån rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela delar av en enkel anpassad melodi-, bas- och slagverksstämma samt bidra till ackompanjemang på ett ackordinstrument med några ackord. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i viss mån med tajming.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, bidra till att skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument eller digitala verktyg utgå från några enkla musikaliska mönster och former och pröva hur dessa kan bidra till en fungerande komposition.

Eleven kan föra enkla resonemang om eget och andras musicerande. Eleven kan även uttrycka sig på ett enkelt sätt om egna musikupplevelser samt beskriva och ge exempel på hur musik kan påverka människor. Dessutom kan eleven med viss säkerhet urskilja och ge exempel på musikaliska karaktärsdrag från olika genrer och kulturer samt med viss säkerhet ge exempel på instrument från olika instrumentgrupper.

Biologi

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet biologi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- använda kunskaper i biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör hälsa, naturbruk och ekologisk hållbarhet,
- genomföra systematiska undersökningar i biologi, och
- använda biologins begrepp, modeller och teorier för att beskriva och förklara biologiska samband i människokroppen, naturen och samhället.

Innehåll

Natur och samhälle

- Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster, till exempel nedbrytning, pollinering och rening av vatten och luft.
- Djurs, växters och andra organismers liv och fotosythesen.
- Naturen som resurs för rekreation och upplevelser och vilket ansvar vi har när vi nyttjar den.

Kropp och hälsa

- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av sömn, kost, motion och sociala relationer och beroendeframkallande medel. Några vanliga sjukdomar och hur de kan förebyggas och behandlas.
- Människans organsystem. Organens namn, utseende, placering, funktion och samverkan.
- Människans pubertet, sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet och jämställdhet.

Biologin och världsbilden

- Några historiska och nutida upptäckter inom biologiområdet och deras betydelse för människans levnadsvillkor och syn på naturen.
- Olika kulturers beskrivningar och förklaringar av naturen i skönlitteratur, myter och konst och äldre tiders naturvetenskap.
- Livets utveckling och organismers anpassningar till olika livsmiljöer.

Biologins metoder och arbetssätt

- Enkla fältstudier och experiment. Planering, utförande och utvärdering.
- Hur djur, växter och andra organismer kan identifieras och sorteras.
- Dokumentation av enkla undersökningar med tabeller, bilder och enkla skriftliga rapporter.
- Tolkning och granskning av information med koppling till biologi, till exempel i faktatexter och tidningsartiklar.

Så här arbetar vi

Se rubriken ovan "Biologins metoder och arbetssätt". Vissa delar av det centrala innehållet (*natur och samhälle*) kopplar vi ihop med andra ämnen. Fokus i biologi under åk 5 är människokroppen.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven kan samtala om och diskutera enkla frågor som rör hälsa, naturbruk och ekologisk hållbarhet genom att ställa frågor och framföra och bemöta åsikter på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt. Eleven kan söka naturvetenskaplig information och använder då olika källor och för enkla resonemang om informationens och källornas användbarhet. Eleven kan använda informationen i diskussioner och för att skapa texter och andra framställningar med viss anpassning till sammanhanget.

Eleven kan genomföra enkla fältstudier och andra undersökningar utifrån givna planeringar och även bidra till att formulera enkla frågeställningar och planeringar som det går att arbeta systematiskt utifrån. I arbetet använder eleven utrustning på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven kan jämföra sina och andras resultat och för då enkla resonemang om likheter och skillnader och vad de kan bero på samt bidrar till att ge förslag som kan förbättra undersökningen. Dessutom gör eleven enkla dokumentationer av sina undersökningar i text och bild.

Eleven har grundläggande kunskaper om biologiska sammanhang och visar det genom att ge exempel på och beskriva dessa med viss användning av biologins begrepp. I enkla och till viss del underbyggda resonemang om hälsa, sjukdom och pubertet kan eleven relatera till några samband i människokroppen. Eleven kan också beskriva och ge exempel på människors beroende av och påverkan på naturen och gör då kopplingar till organismers liv och ekologiska samband. Dessutom berättar eleven om livets utveckling och ger exempel på organismers anpassningar till olika livsmiljöer. Eleven kan också berätta om några naturvetenskapliga upptäckter och deras betydelse för människors levnadsvillkor.

För centrala innehållet i Natur och samhälle betyder detta att eleven

- *Förstår att hur den lever påverkar naturen, ex. genom maten den äter, kläderna den bär och sjön den badar i*
- *Har kunskap om vilka grundläggande ekologiska behov typiska växter och djur har och därigenom förstå varför vissa växter och djur förekommer (eller inte förekommer) på vissa bestämda platser och områden*

För centrala innehållet i Biologin och världsbilden betyder detta att eleven

- *Vet hur jordbruket och djurhållning har förändrats över tid*
- *Känner till begreppet genmanipulation och dess konsekvenser*
- *Kan dra paralleller mellan djurets utseende och dess livsbetingelser*

Vallaskolan

Fysik Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet fysik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- använda kunskaper i fysik för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör energi, teknik, miljö och samhälle,
- genomföra systematiska undersökningar i fysik, och
- använda fysikens begrepp, modeller och teorier för att beskriva och förklara fysikaliska samband i naturen och samhället.

Innehåll

Fysiken och vardagslivet

- Hur ljud uppstår, breder ut sig och uppfattas av örat.
- Ljusets utbredning från vanliga ljuskällor och hur detta kan förklara ljusområdets och skuggors form och storlek samt hur ljus uppfattas av ögat.

Fysiken och världsbilden

- Några historiska och nutida upptäckter inom fysikområdet och deras betydelse för människans levnadsvillkor och syn på världen.

Fysikens metoder och arbetssätt

- Enkla systematiska undersökningar. Planering, utförande och utvärdering.
- Dokumentation av enkla undersökningar med tabeller, bilder och enkla skriftliga rapporter.
- Tolkning och granskning av information med koppling till fysik, t ex i faktatexter och tidningsartiklar.

Så här arbetar vi

Vi arbetar med ett undersökande arbetssätt, där stor vikt läggs vid samtal, diskussion, dokumentation och reflektion. Ett stort ansvar ligger hos läraren att gå igenom och förklara de fysikbegrepp som tas upp. Se punkten *fysikens metoder och arbetssätt*.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven kan samtala om och diskutera enkla frågor som rör energi, teknik, miljö och samhälle genom att ställa frågor och framföra och bemöta åsikter på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt. Eleven kan söka naturvetenskaplig information och använder då olika källor och för enkla resonemang om informationens och källornas användbarhet. Eleven kan använda informationen i diskussioner och för att skapa texter och andra framställningar med viss anpassning till sammanhanget.

Eleven kan genomföra enkla undersökningar utifrån givna planeringar och även bidra till att formulera enkla frågeställningar och planeringar som det går att arbeta systematiskt utifrån. I arbetet använder eleven utrustning på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven kan jämföra sina och andras resultat och för då enkla resonemang om likheter och skillnader och vad de kan bero på samt bidrar till att ge förslag som kan förbättra undersökningen. Dessutom gör eleven enkla dokumentationer av sina undersökningar i text och bild.

Eleven har grundläggande kunskaper om fysikaliska fenomen och visar det genom att ge exempel på och beskriva dessa med viss användning av fysikens begrepp. I enkla och till viss del underbyggda resonemang om elektriska kretsar, magneter, rörelser, ljud och ljus kan eleven relatera till några fysikaliska samband. Eleven kan också beskriva och ge exempel på energikällor, energianvändning och isolering med viss koppling till energins oförstörbarhet och flöde. Dessutom beskriver eleven och ger exempel på himlakroppars rörelse i förhållande till varandra och för enkla resonemang om hur dag och natt, månader och årstider uppkommer. Eleven kan också berätta om några naturvetenskapliga upptäckter och deras betydelse för människors levnadsvillkor.

För centrala innehållet i Fysiken och vardagslivet betyder detta att eleven

- *Har kunskaper om hur ljud uppstår, breder ut sig och uppfattas av örat, ge exempel på och beskriva dessa med fysikens begrepp*
- *Kan använda information om ljusets utbredning från vanliga ljuskällor och hur detta kan förklara ljusområdets och skuggors form och storlek samt hur ljus uppfattas av ögat.*

För centrala innehållet i Fysiken och världsbilden betyder detta att eleven

- *Kan berätta om några naturvetenskapliga upptäckter och deras betydelse för människors levnadsvillkor*

Vallaskolan

Kemi Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet kemi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- använda kunskaper i kemi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör energi, miljö, hälsa och samhälle,
- genomföra systematiska undersökningar i kemi, och
- använda kemins begrepp, modeller och teorier för att beskriva och förklara kemiska samband i samhället, naturen och inuti människan.

Innehåll

Kemin i naturen

- Enkel partikelmodell för att beskriva och förklara materiens uppbyggnad, kretslopp och oförstörbarhet. Partiklars rörelse som förklaring till övergångar mellan fast och flytande form och gasform.
- Indelningen av ämnen och material utifrån egenskaper utseende, ledningsförmåga, löslighet, brännbarhet, surt eller basiskt.

Kemin i vardagen och samhället

- Vanliga kemikalier i hemmet och samhället. Deras användning och påverkan på hälsan och miljön samt hur de är märkta och bör hanteras.
- Materiens kretslopp genom råvarors förädling till produkter, hur de blir avfall som hanteras och sedan återgår till naturen.
- Fossila och förnybara bränslen. Deras betydelse för energi användning och påverkan på klimatet.

Kemin och världsbilden

- Några historiska och nutida upptäckter inom kemiområdet och deras betydelse för människans levnadsvillkor och syn på världen.
- Äldre tiders beskrivningar av materiens uppbyggnad. Kemins förändringar från magi och mystik till modern vetenskap.
- Olika kulturers beskrivningar och förklaringar av naturen i skönlitteratur, myter och konst och äldre tiders naturvetenskap.

Kemin metoder och arbetssätt

- Enkla systematiska undersökningar. Planering utförande och utvärdering.
- Några metoder för att dela upp lösningar och blandningar i deras olika beståndsdelar.
- Dokumentation av enkla undersökningar med tabeller, bilder och enkla skriftliga rapporter.
- Tolkning och granskning av information med koppling till kemi, till exempel i faktatexter och tidningsartiklar

Så här arbetar vi

Se rubriken ovan "Kemins metoder och arbetssätt". Vissa delar av det centrala innehållet kopplar vi ihop med SO-ämnena. Under åk 5 ligger fokus i kemi på NTA-lådan "Kemiförsök"

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 5

Eleven kan samtala om och diskutera enkla frågor som rör energi, miljö, hälsa och samhälle genom att ställa frågor och framföra och bemöta åsikter på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt. Eleven kan söka naturvetenskaplig information och använder då olika källor och för enkla resonemang om informationens och källornas användbarhet. Eleven kan använda informationen i diskussioner och för att skapa texter och andra framställningar med viss anpassning till sammanhanget.

Eleven kan genomföra enkla undersökningar utifrån givna planeringar och även bidra till att formulera enkla frågeställningar och planeringar som det går att arbeta systematiskt utifrån. I arbetet använder eleven utrustning på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven kan jämföra sina och andras resultat och för då enkla resonemang om likheter och skillnader och vad de kan bero på samt bidrar till att ge förslag som kan förbättra undersökningen. Dessutom gör eleven enkla dokumentationer av sina undersökningar i text och bild.

Eleven har grundläggande kunskaper om materiens uppbyggnad och egenskaper och andra kemiska sammanhang och visar det genom att ge exempel på och beskriva dessa med viss användning av kemins begrepp. Eleven kan även föra enkla resonemang om uppbyggnad och egenskaper hos luft och vatten och relatera detta till naturliga förlopp som fotosyntes och förbränning. I enkla och till viss del underbyggda resonemang om mat, bränslen, kemikalier och andra produkter kan eleven relatera till några kemiska samband och frågor om hållbar utveckling. Dessutom kan eleven berätta om några naturvetenskapliga upptäckter och deras betydelse för människors levnadsvillkor.

För centrala innehållet i Kemin i naturen betyder detta att eleven

- Kan använda informationen i diskussioner om indelningen av ämnen och material utifrån egenskaperna utseende, ledningsförmåga, löslighet och brännbarhet för att skapa texter och andra framställningar

För centrala innehållet i Kemin i vardagen och samhället betyder detta att eleven

- Kan diskutera samt skapa texter och andra framställningar om matens innehåll och näringsämnenas betydelse för hälsan samt historiska och nutida metoder för att förlänga matens hållbarhet
- Kan använda informationen i diskussioner om vanliga kemikalier i hemmet och samhället, deras användning och påverkan på hälsan och miljön samt hur de är märkta och bör hanteras för att skapa texter och andra framställningar

För centrala innehållet i Kemin metoder och arbetssätt betyder detta att eleven

- Gör enkla dokumentationer av sina undersökningar i text och bild
- Använder utrustning på ett säkert och fungerande sätt
- Kan jämföra sina och andras resultat
- Kan genomföra enkla undersökningar om några metoder för att dela upp lösningar och blandningar i deras olika beståndsdelar utifrån givna planeringar

Geografi

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
- göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, och
- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Innehåll

Livsmiljöer

- Jordytan och på vilka sätt den formas och förändras av människans markutnyttjande och naturens egna processer och vilka konsekvenser detta får för människor och natur.
- De nordiska och övriga europeiska natur- och kulturlandskapen. Processen bakom samt deras utmärkande drag och utbredning.
- Jordens naturresurser, var på jorden de finns och vad de används till. Vattnets betydelse, dess fördelning och kretslopp.
- Fördelningen av Nordens och västra Europas befolkning samt orsaker till fördelningen och konsekvenser av denna.

Geografins metoder, begrepp och arbetssätt

- Namn och läge på västra Europas länder samt viktigare öar, vatten, berg, regioner och orter.
- Kartan och dess uppbyggnad med färger, symboler och skala. Topografiska och tematiska kartor.
- Insamlingar och mätningar av geografiska data från närområdet.
- Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap, till exempel hur marken används i närmiljön.
- Centrala ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.
- Få insikt om att människor har olika levnadsvillkor beroende på var man bor i världen. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

Så här arbetar vi

Se punkten "geografins metoder, begrepp arbetssätt". Vi läser, skriver, diskuterar och ser på filmer. Vi introducerar flera olika redovisningsformer.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven har grundläggande kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. I resonemangen beskriver eleven enkla samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt.

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett i huvudsak fungerande sätt, samt för enkla resonemang om olika källors användbarhet. Vid fältstudier använder eleven kartor och enkla geografiska verktyg på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven har grundläggande kunskaper om Sveriges, Nordens och Europas namngeografi och visar det genom att med viss säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då enkla och till viss del underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. Dessutom för eleven resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då enkla och till viss del underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

För centrala innehållet i Livsmiljöer betyder detta att eleven

- *Har ett miljötänk som håller.*
- *Förstår varför vissa områden är tätbefolkade medan andra är glesbefolkade*

Vallaskolan

Historia

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet historia ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
- reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och
- utifrån olika perspektiv, och
- använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

Innehåll

Norden och Östersjöriket Sverige, ca 1500-1700

- Nordens och Östersjöområdets deltagande i ett globalt utbyte, till exempel av handelsvaror, språk och kultur.
- Den svenska statens framväxt och organisation.
- Det svenska Östersjöriket. Orsakerna till dess uppkomst och konsekvenser för olika människor och grupper runt Östersjön. Migration till och från samt inom det svenska riket.
- Reformationen och dess konsekvenser för Sverige och övriga Europa.
- Vad historiska källor, till exempel brev och andra dokument, kan berätta om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män jämfört med i dag.

Hur historia används och historiska begrepp

- Exempel på hur tiden mellan 1500-talet och 1700-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser.
- Hur historiska personer och händelser har framställts på olika sätt genom olika sätt genom olika tolkningar och under skilda tider.
- Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.
- Tidsbegreppet Vasatiden och tiden för upptäcktsresande samt olika syn på deras betydelser.

Så här arbetar vi

I historia läser vi faktatexter och skönlitterära texter för att förstå, kritiskt granska och reflektera över människans livsvillkor i olika tidsepoker. Vi använder resurser från ex. Jamtli och landsarkivet. Vi nyttjar olika media. Eleverna fördjupar sig för att sedan använda olika redovisningsformer. Tillsammans nyttjar vi även närområdets historiska platser.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 5

Eleven har grundläggande kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar. Eleven kan undersöka utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då enkla samband mellan olika tidsperioder. Eleven visar också hur någon av utvecklingslinjerna har påverkat vår samtid, och motiverar sitt resonemang med enkla och till viss del underbyggda hänvisningar till det förflutna. Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra enkla slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då enkla resonemang om källornas användbarhet.

Eleven kan tolka och visa på spår av historien i vår tid och föra enkla resonemang om varför det finns likheter och skillnader i olika framställningar av historiska händelser, personer och tidsperioder. I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt.

Religionskunskap

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet religionskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa,
- analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället,
- reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet,
- resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller, och
- söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet.

Innehåll

Religioner och andra livsåskådningar

- Ritualer och religiöst motiverade levnadsregler samt heliga platser och rum i kristendomen och i de andra världsreligionerna islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Centrala tankegångar bakom ritualer, levnadsregler och heliga platser i kristendomen och de andra världsreligionerna, till exempel som de uttrycks i religiösa berättelser i Bibeln och andra urkunder.
- Begreppen religion och livsåskådning.

Etik

- Några etiska begrepp, till exempel rätt och orätt, jämlikhet och solidaritet.
- Frågor om vad ett bra liv kan vara och vad det kan innebära att göra gott.

Så här arbetar vi

I religionskunskap och i det dagliga arbetet arbetar vi mycket med värdegrundsfrågor, där Vallaskolans eget värdegrundsdokument ligger till grund för diskussionerna. Under årets kristna högtider arbetar vi med Jesu liv. Den lutherska läran integreras i övriga SO-ämnen och då framförallt med ämnet historia. Vi använder oss av olika media, undervisnings- och redovisningsformer.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven har grundläggande kunskaper om några heliga platser eller rum, ritualer och levnadsregler som hör till världsreligionerna och visar det genom att föra enkla resonemang om likheter och skillnader mellan några religioner. Eleven visar även på enkla samband mellan konkreta religiösa uttryck och centrala tankegångar inom världsreligionerna. Eleven kan beskriva några grundläggande drag i fornskandinavisk och samisk religion och ger även exempel på hur fornskandinavisk religion kan iakttas i dagens samhälle. Eleven kan redogöra för några kristna högtider och traditioner och göra enkla jämförelser mellan kristendomens betydelse för svenskt kultur- och samhällsliv förr och nu. Eleven kan också föra enkla resonemang om hur livsfrågor skildras i olika sammanhang och vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för olika människor på ett sätt som till viss del för resonemanget framåt.

Eleven kan föra enkla resonemang om vardagliga moraliska frågor och vad det kan innebära att göra gott. Eleven gör då reflektioner som i huvudsak hör till ämnet och använder några etiska begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven kan söka information om religioner och andra livsåskådningar och använder då olika typer av källor på ett i huvudsak fungerande sätt samt för enkla resonemang om informationens och källornas användbarhet.

För centrala innehållet i Religioner och andra livsåskådningar betyder detta att eleven

- *Känner till världsreligionernas levnadsregler samt heliga platser och rum*

Samhällskunskap

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
- analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller,
- uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,
- söka information om samhället från medier, Internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet,
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Innehåll

Individer och gemenskaper

- Sexualitet, könsroller och jämställdhet.
- Sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

Information och kommunikation

- Informationsspridning och reklam i olika medier.
- Hur man urskiljer budskap, avsändare och syfte i olika medier med ett källkritiskt förhållningssätt.

Rättigheter och rättsskipning

- Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället.
- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Samhällsresurser och fördelning

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.
- Det offentliga ekonomien. Vad skatter är och vad kommuner, landsting och stat använder skattepengarna till.
- Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut.
- Politiska val och partier i Sverige. Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska skiljelinjer i aktuella politiska frågor som har betydelse för eleven.

Så här arbetar vi

Det vanliga är att ämnet samhällskunskap integreras med övriga SO-ämnen samt svenskämnet. Ibland är det traditionell undervisning med genomgångar, diskussioner, par- och grupparbeten samt andra typer av arbetsuppgifter ex. Instuderingsfrågor eller dramatiseringar. Vi utgår ifrån olika källor ex. Läroböcker, faktaböcker och digitala medier. Vi arbetar kontinuerligt med frågor rörande dagsaktuella nyheter och händelser, både från Sverige, Europa och övriga världen. Genom praon får eleverna möjlighet att utveckla förståelsen för samhällsfrågor i närområdet.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven kan utifrån något givet exempel föra enkla resonemang dels om hur individer och grupper kan påverka beslut på olika nivåer, dels om förhållanden som begränsar människors möjligheter att påverka.

Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv och beskriver då enkla samband med enkla och till viss del underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med enkla resonemang och till viss del underbyggda argument. Eleven redogör för innebörden av de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter och ger exempel på vad rättigheterna kan betyda för barn i olika delar av världen.

Eleven har grundläggande kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra enkla resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang. Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett i huvudsak fungerande sätt och för enkla resonemang om informationens och källornas användbarhet.

För centrala innehållet i Individer och gemenskaper betyder detta att eleven

- Vet att det finns olika typer av sexualitet, könsrollerna och jämställdheten ser olika ut beroende på var i världen man bor
- Vet var de kan söka hjälp i olika situationer, ex hos skolsköterskan, kurator eller BRIS

För centrala innehållet i Information och kommunikation betyder detta att eleven

- Vet hur man kan påverkas av både information och reklam i medier

För centrala innehållet i Rättigheter och rättsskipning betyder detta att eleven

- Känner till vilka regler som behövs för att vårt samhälle ska kunna fungera.

För centrala innehållet i Samhällsresurser och fördelning betyder detta att eleven

- Förstår sambandet mellan inkomster (veckopengen) och utgifter.

Slöjd Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet slöjd ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formge och framställa föremål i olika material med hjälp av lämpliga redskap, verktyg och hantverkstekniker,
- välja och motivera tillvägagångssätt i slöjdarbetet utifrån syftet med arbetet och utifrån kvalitets- och miljöaspekter,
- analysera och värdera arbetsprocesser och resultat med hjälp av slöjdspecifika begrepp, och
- tolka slöjdföremåls estetiska och kulturella uttryck.

Innehåll

Slöjdens material, redskap och hantverkstekniker

- Arbeta i metall, textil och trä. Få kännedom om materialens egenskaper, deras användningsområden och kombinationsmöjligheter.
- Använda handverktyg, redskap och maskiner, få veta hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Prova på några former av hantverkstekniker, till exempel olika garntekniker, sammansättningmetoder och metalltrådsteknik. Känna till begrepp som används i samband med de olika teknikerna.
- Göra skisser, modeller, mönster och arbetsbeskrivningar och öva på hur de kan läsas, följas och kopplas till matematiska beräkningar.

Slöjdens arbetsprocesser

- Arbeta med slöjdens olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och värdering av arbetsprocessen. Få förståelse för hur delarna i arbetsprocessen samverkar till en helhet.
- Undersöka olika materials och hantverksteknikers möjligheter.
- Dokumentera arbetsprocessen i ord och bild, till exempel i en loggbok.

Slöjdens estetiska och kulturella uttrycksformer

- Använda hantverk och slöjdtraditioner från olika kulturer som inspirationskällor och förebilder för egna idéer och skapande.
- Prova hur olika kombinationer av färg, form och material påverkar slöjdföremåls estetiska uttryck.

Slöjden i samhället

- Ha förståelse för slöjdverksamhetens betydelse för individen och samhället, historiskt och i nutid.
- Arbeta med resurshushållning, till exempel genom reparationer och återanvändning av material.

Så här arbetar vi

I slöjd arbetar vi med de vanligast förekommande verktygen och olika hantverkstekniker. Eleverna ritar måttsatta skisser och diskuterar grundläggande materialkunskap, form, färg och funktion. Med hjälp av olika typer av inspiration utvecklar eleverna sina egna idéer, som sedan genomförs och utvärderas. Eleverna använder sig av modeller, mönster och arbetsbeskrivningar, muntliga såväl som skriftliga. De dokumenterar sina arbeten i en loggbok.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av år 5

Eleven kan på ett enkelt och delvis genomarbetat sätt formge och framställa enkla slöjdföremål i olika material utifrån instruktioner. I arbetet med några hantverkstekniker kan eleven använda handverktyg, redskap och maskiner på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Utifrån syftet med slöjdarbetet och någon miljöaspekt väljer eleven tillvägagångssätt och ger enkla motiveringar till sina val. Eleven kan i slöjdarbetet bidra till att utveckla idéer med hjälp av erbjudet inspirationsmaterial. Under arbetsprocessen bidrar eleven till att formulera och välja handlingsalternativ som leder framåt.

Eleven kan ge enkla omdömen om sin arbetsinsats och hur den har påverkat slöjdföremålets kvalitet. Dessutom tolkar eleven slöjdföremåls uttryck och för då enkla resonemang om färg och form.

Vallaskolan

Svenska

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer, och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Innehåll

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap både det uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Skapande av texter med ord och bild.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form.
- Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Skriva, disponera och redigera texter med tydlig handstil och med hjälp av dator.
- Språkets struktur med meningsbyggnad, stavningsregler, skiljetecken, ords böjningsformer och ordklasser.
- Textuppbyggnad med hjälp av sambandsord.

Tala, lyssna och samtala

- Att argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola.
- Stödord och bilder som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation

Berättande texter och sakprosa

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen.
- Texter i form av skönlitteratur, poesi, dramatik, sagor och myter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare.
- Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, till exempel webbtexter, interaktiva spel och tv-program.
- Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord.
- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på vem man skriver till och med vilket syfte, tex. skillnaden mellan att skriva ett personligt sms och att skriva en faktatext.
- Språkbruk i Sverige och Norden.
- Några varianter av regionala skillnader i talad svenska.
- Några kännetecknande ord och begrepp i de nordiska språken samt skillnader och likheter mellan dem.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på Internet.

Så här arbetar vi

Med kommunikation genom att läsa och reflektera utifrån varierade texter.

Skriver sammanfattningar, frågor och recensioner.

Samtalar och redovisar i stora och små grupper.

Diskuterar i t ex klassråd och elevråd.

Informerar, planerar och utvärderar i skoldagbok.

Eleverna lär sig anpassa det skrivna språket efter syften, mottagare och sammanhang.

Med att stärka elevernas egna språkliga förmåga genom att diskutera normer och värden. Detta bidrar till att eleverna får förståelse för att hur deras sätt att uttrycka sig kan få konsekvenser för andra människor.

Med att låta eleverna söka information från ett allt mer varierat urval av källor, muntliga, skriftliga eller digitala med ett källkritiskt förhållningssätt.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 5

Eleven kan läsa skönlitteratur och sakprosatexter för barn och ungdomar med flyt genom att använda lässtrategier på ett i huvudsak fungerande sätt. Genom att göra enkla, kronologiska sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med viss koppling till sammanhanget visar eleven grundläggande läsförståelse.

Detta betyder att eleven kan:

- *Läsa med flyt i ex. Fröken Europa.*
- *Sammanfatta en text med röd tråd.*
- *Läsa mellan raderna och resonera kring texten utifrån egna erfarenheter.*

Dessutom kan eleven, utifrån egna erfarenheter, tolka och föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk samt på ett enkelt sätt beskriva sin upplevelse av läsningen.

Eleven kan skriva olika slags texter med begripligt innehåll och i huvudsak fungerande struktur samt viss språklig variation. I texterna använder eleven grundläggande regler för stavning, skiljetecken och språkrikthet med viss säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller enkla gestaltande beskrivningar och enkel handling. Eleven kan söka, välja ut och sammanställa information från ett avgränsat urval av källor och för då enkla resonemang om informationens användbarhet. Sammanställningarna innehåller enkla beskrivningar, egna formuleringar och viss användning av ämnesspecifika ord och begrepp. Genom att kombinera text med olika estetiska uttryck så att de samspelar på ett i huvudsak fungerande sätt kan eleven förstärka och levandegöra sina texters budskap. Dessutom kan eleven ge enkla omdömen om texters innehåll och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet och kvalitet på ett i huvudsak fungerande sätt.

Detta betyder att eleven kan:

- *Skriva en enkel berättande text med person- och miljöbeskrivningar.*
- *Skriva olika typer av texter, ex. Intervjuer, recensioner, artiklar och faktatexter.*
- *Hämta fakta från olika texter och göra en sammanfattning med egna ord.*
- *Variera början av meningarna och använder sig av sambandsord.*
- *Gå tillbaka i en text och rätta den.*
- *Skapa en bild utifrån en text.*
- *Använda sig av de stora skiljetecknen som punkt, utrops- och frågetecken.*
- *Stava på ett sådant sätt att det inte förstör innehållet.*
- *Ge respons på en kamrats text så att den kan förbättra sin text.*
- *Ta emot respons från en kamrat och utifrån det kunna förbättra sin egen text.*

Eleven kan samtala om bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra egna åsikter på ett sätt som till viss del upprätthåller samtalet. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra enkla muntliga redogörelser med i huvudsak fungerande inledning, innehåll och avslutning och viss anpassning till syfte och mottagare. Eleven kan ge exempel på nationella minoritetsspråk, föra enkla resonemang om språkliga varianter inom svenskan samt ge exempel på tydligt framträdande språkliga likheter och skillnader mellan svenskan och närliggande språk.

Detta betyder att eleven kan:

- *Delta och framföra sina åsikter i ex. ett klassråd*
- *Berätta om något du varit med om med röd tråd*
- *Berätta utifrån stödord, nyckelord eller tankekartor*

Teknik

Åk 5

2012-08-20

Genom undervisningen i ämnet teknik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- identifiera och analysera tekniska lösningar utifrån ändamålsenlighet och funktion,
- identifiera problem och behov som kan lösas med teknik och utarbeta förslag till lösningar,
- använda teknikområdets begrepp och uttrycksformer,
- värdera konsekvenser av olika teknikval för individ, samhälle och miljö, och
- analysera drivkrafter bakom teknikutveckling och hur tekniken har förändrats över tid.

Innehåll

Tekniska lösningar

- Ord och begrepp för att benämna och samtala om tekniska lösningar.

Arbetssätt för utveckling av tekniska lösningar

- Teknikutvecklingsarbetets olika faser: identifiering av behov: undersökning: förslag till lösningar: konstruktion och utprovning.
- Dokumentation i form av skisser med förklarande ord och begrepp

Teknik, människa, samhälle och miljö

- Vanliga tekniska system i hemmet och samhället, till exempel trafiksystem, vatten- och avloppssystem samt system för återvinning. Några delar i systemen och hur de samverkar.
- Hur tekniska system i hemmet och samhället förändras över tid och några orsaker till detta.
- Olika sätt att hushålla med energi i hemmet.
- Konsekvenser av teknikval, till exempel för- och nackdelar med olika tekniska lösningar.

Så här arbetar vi

I teknik arbetar vi med ett laborativt material där eleverna, genom ett antal uppdrag som bygger på varandra, utvecklar sin förståelse för tekniska lösningar, och hur de kan utvecklas för att ge ett bättre resultat. Vi arbetar med ett undersökande arbetssätt, där stor vikt läggs vid samtal, diskussion, dokumentation och reflektion. Ett stort ansvar ligger hos läraren att gå igenom och förklara de naturvetenskapliga begreppen som tas upp. Se punkten *arbetssätt för utveckling av tekniska lösningar*.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av åk 5

Eleven kan beskriva och ge exempel på enkla tekniska lösningar i vardagen och några ingående delar som samverkar för att uppnå ändamålsenlighet och funktion. Dessutom kan eleven på ett enkelt sätt beskriva och ge exempel på några hållfasta och stabila konstruktioner i vardagen, deras uppbyggnad och de material som används.

Eleven kan genomföra mycket enkla teknikutvecklings- och konstruktionsarbeten genom att pröva möjliga idéer till lösningar samt utforma enkla fysiska eller digitala modeller. Under arbetsprocessen bidrar eleven till att formulera och välja handlingsalternativ som leder framåt. Eleven gör enkla dokumentationer av arbetet med skisser, modeller eller texter där intentionen i arbetet till viss del är synliggjord.

Eleven kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang dels kring hur några föremål eller tekniska system i samhället har förändrats över tid och dels kring tekniska lösningars fördelar och nackdelar för individ, samhälle och miljö.

För centrala innehållet i Tekniska lösningar betyder detta att eleven

- *Kan några enkla ord och begrepp för att benämna och samtala om tekniska lösningar*

För centrala innehållet i Arbetssätt för utveckling av tekniska lösningar betyder detta att eleven

- *Kan genomföra enkla undersökningar om ljud och ljus utifrån givna planeringar och även formulera enkla frågeställningar och planeringar som det går att arbeta systematiskt utifrån*
- *Använder utrustning på ett säkert och fungerande sätt*
- *För dokumentationer av sina undersökningar i text och bild*

För centrala innehållet i Teknik, människa, samhälle och miljö betyder detta att eleven

- *Kan samtala om och diskutera enkla frågor som rör vanliga tekniska system i hemmet och samhället genom att ställa frågor och framföra och bemöta åsikter*
- *Kan undersöka hur tekniska system i hemmet och samhället förändrats över tid och några orsaker till detta*
- *Kan diskutera konsekvenser av teknikval, till exempel för- och nackdelar med olika tekniska lösningar*